

238-85

B I R Á L A T

KUÉZY JUDIT: Csököly község népi táplálkozása. 1974.
c. doktori értekezéséről.

A 386 oldal terjedelmű és ezen kívül bőséges illusztrációval /törkép, rajz, fénykép/ ellátott disszertáció egyetlen község népi táplálkozását dolgozza fel. A hely kiválasztás szerencsésnek mondható nemcsak ezért, mert Sonogy negye egyike a néprajzilag legkevésbé felkutatott területnek, hanem azért is, mert Csököly jól reprezentál egy nagyműta településtípust, ahol a lakosság kontinuum volta a hagyomány megszakítatlan fejlődését igéri.

Valójában a cím szerénységével meglepésztő, a disszertációban sokkal többet kapunk, mint az ételkészítés egyszerű bemutatása. A szerző ugyanis igen díszes módon nagyon széles alapról közelítette meg feladatát, nemcsak a "végterméket" vizsgálja, hanem a létrehozó körülményeket is. A táplálkozás bemutatását úgy végzi el, hogy felvázolja valamenyit meghatározó tényező alakulásának menetét is. Mindenekelőtt nagy figyelmet szentel a gazdálkodásnak, elsősorban a termelő tevékenységnek, de számol a szármányolással szerzett nyersanyagok szerepével is, amelyek ha nem is döntőek a létfenntartásban, az étrendet színesítik s bizonyos szociális körben fontosak is lehetnek. De ugyanígy foglalkozik az ételkészítést befolyásoló építészeti problémákkal is.

A kérdés szélesalaptú megközelítésének másik utvonala az időbeli elnőlyültségben jut kifejezésre. Amennyire csak a források megengedik, visszanyúlunk időben az emlékezettel már el nem érhető korszakokra. Gondosan felkutatatta és fel is használta a kapcsolódó publikációk anyagát, sőt ezeken túlmenően saját levéltári, archivális kutatásaival is kiegészítette ezeket. A kétféle anyag szervesen kapcsolódik egymásba, az egyik által felvetett kérdést próbálja a másik körben nyomon követni és értelmezni.

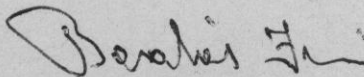
A széles beágyazottság harmadik útja területi vonatkozás figyelhető meg. Vizsgálja községét mindig behelyezi egy nagyobb táj összefüggésrendjébe, s így jól kitűnik, hogy mi tekinthető helyi sajátosságnak, s miben reprezentálja Csököly Sonogy negye

vagy egy tágabb vidéket.

Amit a disszertációban kifogásolni kell, az a szerkezetnek a különossége. Inkább formai kérdés ez, amit mutat az is, hogy ez a lazaság az egyes fejezeteken belül nem nyilvánul meg, ott nagyon is célszerűen és okszerűen vezeti gondolatait. Konkrétan arra gondolunk, hogy pl. a táplálkozás eszközkészletét megilleti egy olyan önálló fejezet, mint az ételekét, vagy hogy a táplálkozás szokásai cím megtévesztő, ebben tulajdonképpen az étkezés strukturájának tanulságos felvázolása található. Legkevésbé a VI. fejezet illeszkedik be a kerek gondolatmenetbe, holott az építkezés bizonyos vonatkozásainak, főleg a raktározásnak és ételkészítésnek a kapcsolatában van helye egy táplálkozási dolgozatban. Az ilyen kitérők azt eredményezik, hogy a figyelem eltérrelődik a fő feladatról, ismétlések jönnek létre, a gondolatmenet szaggatottá válik. Ettől eltekintve pedig mintaszerű dolgozat lenne abban a tekintetben, hogy miként kell bemutatni egy település komplex kulturáját egy témakör köré felgöngyölten.

Szólni kell a szerző anyagkezeléséről, munkamódjáról is. Meg kell állapítani először azt, hogy imponáló mértékű anyaggyűjtés végzett, s ennek döntő része eredeti, új feltárás. Ennél is lényegesebb azonban az, hogy ezt a nagy anyagnemységet nem önlesztve, sőt nem is taxonometriai rendben kapjuk, hanem egy belső összefüggésrendre felfűzve, tehát minden adat egyuttal valamilyen rendszert, kapcsolódást meg is világít. Gondosan ügyel a lényeges és lényegtelen elválasztására s kiemelkedő forráskritikai gondtal kezeli adatait, mérlegeli az interjú vagy az írott forrás bizonyító értékét, a valóságot tükröző voltát.

Mindezt figyelembe véve a disszertáció elfogadását summa cum laude eredménnyel javasoljuk.
Budapest, 1974 okt.

/Barabás Jenő/
docens

238-85